

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2011-9

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

Letoon 2010

Laurence CAVALIER

2010 yılı çalışmalarımız iznimizin geç gelmesi nedeniyle yaklaşık bir aylık bir gecikmeyle 12 Temmuz tarihinde başlamış ve disiplinlerarası bir ekiple 7 Ağustos'a kadar sürmüştür*.

1. Sitenin Turistik Açısından Düzenlenmesi Projesinin Ön Çalışmaları

Bordeaux peyzaj mimarisi okulundan iki öğrenci antik sitenin düzenlenmesi projesini hazırlamak için çalışmışlardır. Bu proje içinde özellikle ağaç dikimleri ve gezi yollarını belirleme konuları yer almaktadır. Başlıca amaç, antik site yeraltı sularının yükselmesi nedeniyle ulaşılmayan kısımların ziyarete açılmasıdır. Hazırlanan bilgi panoları, ziyaret güzergâhlarına ve sitenin girişine konulacak, ağaçlandırmalarla antik kent yakın çevredeki seralardan ayrılacaktır.

2. Restorasyonlar ve Restorasyon Projeleri

a. Sıvaların Sağlamaştırılması: Teraslar üzerindeki büyük binanın ortaya çıkarılması sırasında bulunan bazı sıva parçaları kazı temsilcisinin verdiği izinle acilen Ksanthos kazılarının restoratörü S. Gül tarafından restore edilmiştir (Res. 1). Binadaki kazı henüz tamamlanmadığı için bu işlem şimdilik binanın bütününe uygulanamamıştır. Restore edilen sıvaları korumak amacıyla binanın üstünü kısmen kapatan bir proje Mimar E. Öztaner hazırlanmaktadır. Bu bina tapınakların önündeki geniş düz alana hâkim olduğu için ziyaretçilere açıklayıcı bilgi verecek merkezin de burada kurulması düşünülmektedir.

* Bu yıl çalışma ekibimiz Doç. Dr. L. Cavalier, Yrd. Doç. Dr. H. Öztaner, Prof. Dr. J. des Courtils, Prof. Dr. F. Prost, Prof. Dr. G. Thériault, Prof. Dr. P. Baker, Doç. Dr. S. Lemaître, Dr. S. Elaigne, Dr. I. Bertrand, R. Bernard, E. Öztaner, G. Bülbül ile öğrenciler L. Adet, M. C. Arqué, S. Altınsoy, S. Baybo, Th. Blanco, E. Cayre, M. Rocheleau, C. Rochero, G. Bourgade, A. Hoerd, S. Sürmeli, G. Tanrıku'ndan oluşmuştur. Bakanlık temsilcisi S. Uçar idi. Ekibimizle sıkı bir işbirliği içindeki Kumluova Belediye Başkanı Sn. A. Karaca, belediyenin olanaklarını sağlayarak ören yerinin düzenlenmesi çalışmalarına destek vermektedir. Kendisine teşekkür ederiz.

*Our 2010 campaign at Letoon started on July 12th. It was about one month late due to the late issuing of the permit. This campaign, with an interdisciplinary team, lasted until August 7th.**

1. Preparatory Work for Arrangement of the Site for Tourism

Two students from the Bordeaux School of Paysage Architecture worked on preparing a landscaping project for the ancient site. The project particularly covers planting trees and determining visiting routes. The main aim is to facilitate visiting parts of the site now inaccessible, due to rising ground waters. Info-panels will be erected at the entrance to the site and along the routes, and the site will be landscaped with trees and will separate the site from nearby greenhouses.

2. Restorations and Restoration Projects

a. Reinforcement of Plaster: *Some plaster fragments uncovered during excavation of the large terraced building were urgently restored by restorer S. Gül of Xanthos team with permission given by the state representative (Fig. 1). As the excavation still continues, restoration could not yet be applied to the entire building. Architect E. Öztaner is preparing a project that will roof over part of the building to protect the restored plasters. As this building, with its temples, dominates area it is planned to establish the visitors' center here.*

* This year's team members were Assoc. Prof. Dr. L. Cavalier, Asst. Prof. Dr. H. Öztaner, Prof. Dr. J. des Courtils, Prof. Dr. F. Prost, Prof. Dr. G. Thériault, Prof. Dr. P. Baker, Assoc. Prof. Dr. S. Lemaître, Dr. S. Elaigne, Dr. I. Bertrand, R. Bernard, E. Öztaner, G. Bülbül and students L. Adet, M. C. Arqué, S. Altınsoy, S. Baybo, Th. Blanco, E. Cayre, M. Rocheleau, C. Rochero, G. Bourgade, A. Hoerd, S. Sürmeli and G. Tanrıku. The state representative was S. Uçar. Mayor of Kumluova Mr. A. Karaca is in close contact with our team and provides support for the landscaping of the site. We are thankful to him.

Res. / Fig. 1 Restorasyonlar / Restorations

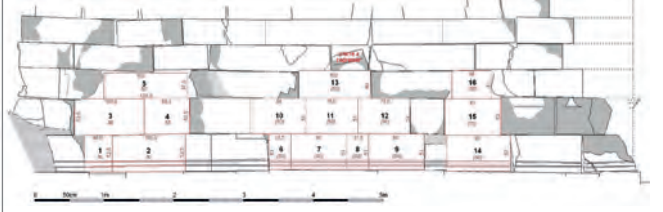
b. Tiyatronun Kuzey Kapısının Restorasyonu (Res. 2): D. Laroche'un hazırladığı geniş kapsamlı bir restorasyon projesi tamamlanmakta olup, proje, Muğla Koruma Kurulu'nun onayının ardından, gerekli bütçesi de hazır olduğu için hemen uygulanabilecektir.

c. Kazı: Kazılar sunakların önündeki geniş düz alanın güneydoğu köşesinde ve Arruntii Anıtı çevresi ile doğudaki sunakların önünde yer alan teraslarda yapılmıştır.

Arruntii Anıtı (Res. 3-4)

Roma İmparatorluk Dönemi'nden kalma bu anıt, bireylerinden birinin Marcus Arruntius Claudius olduğu ve Roma'da senatörlük yaptığı bilinen, Ksanthos'un önde gelen bir ailesi onuruna dikilmiştir. Henüz tamamen yayınlanmamış olan anıt, bir eksedra biçimindedir ve üst kısmı bu aile bireylerinin hem isimlerini, hem de kariyerlerini içeren yazıtlı bloklardan oluşmuştur. Blokların üstünde heykellerin buraya yerleştirilmiş olduğunu gösteren çukurlar bulunmaktadır. A. Balland 1981'de anıtın yalnızca epigrafik açıdan ilk tanımını yapmıştır (Inscriptions d'époque impériale du Létôon, Fouilles de Xanthos VII, 143-173). Bu yıl ise anıtın mimari açıdan yayınlanmasına karar verilmiştir. Anıtın kesin rölevelerini çıkarmak amacıyla yapılan temizlik çalışmalarında, yazıtlı iki blok ortaya çıkarılmıştır. Birincisi eksik bir yazıt taşımaktadır: XANTHI. Diğeri Arruntii Anıtı'nın sağ köşe taşıdır. Bu ikinci bloğun üstündeki yazıt Anadolu epigrafyası için çok büyük bir önem taşır zira bu yazıt Likyalı aile hakkındaki bilgilerimizi neredeyse tamamen değiştirmektedir.

Arruntii Anıtı'nın güneyindeki temizlik sırasında bir veya daha fazla onur anıtının altlıkları ve ikinci bir eksedra da bulunmuştur. Bu anıtlar, Apollon Tapınağı'nın doğusundaki kayalıkları örten düzgün işçilikli bir duvara

Res. 2 Tiyatronun kuzey kapısı

Fig. 2 North gate of theater

b. Restoration of the North Gate of the Theater (Fig. 2): The wide-ranging restoration project under the supervision by D. Laroche is about to be completed. As its funds are ready, we will begin its implementation immediately, on approval by the Regional Board in Muğla.

c. Excavations: Excavations were carried out at the southeast corner of the wide area before the altars and around the Arruntii Monument and on the terraces before the eastern altars.

Arruntii Monument (Res. 3-4)

This monument, from the Roman Imperial period, was erected in honor of a leading family of Xanthos. Marcus Arruntius Claudius, a Roman senator, was a member of this family. Not fully published, this monument was in the form of an exedra, with its upper part comprised of blocks, bearing the names of this family's members. The blocks had holes on their upper surface showing their statues were positioned there. A. Balland presented the monument for the first time in regards to the inscriptions (Inscriptions d'époque impériale du Létôon, Fouilles de Xanthos VII, 143-173). This year, the monument's architecture will be published, and the monument was cleaned in order to draw its relevé. During the process, two inscribed blocks were uncovered. The first one bore an incomplete inscription reading XANTHI. The other was on the right hand corner of the Arruntii Monument. Its inscription is of great importance for Anatolian epigraphy, as it changes almost all the information about this family.

In the course of cleaning the bases on Arruntii Monument's south side, one or more honorary monuments and a second exedra were found. These monuments rested on a fine masonry wall, covering the rocks to the east of the Apollo Temple and poised in a special position for the Sacred way. The Sacred way is now almost entirely exposed and its religious topography is more discernible.

Res. 3 Arruntii Anıtı

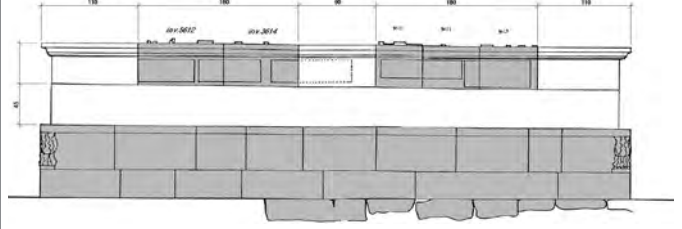
Fig. 3 Arruntii Monument

yaslanmıştı ve kutsal yolun aksına özel bir durumda yerleştirilmişlerdi. Kutsal yol şimdi neredeyse tamamen ortaya çıkarılmış ve dolayısıyla dinsel topografya ziyaretçiler için daha anlaşılır hale gelmiştir.

Doğu Terastaki Kazılar

Ören yerinin antik topografyasının ortaya çıkarılması projesi kapsamında, doğuda, tapınakların üstündeki teraslarda bir dizi sondaj yapılmıştır. Kayalık eteğin incelenmesiyle burasının yalnızca taş ocağı olarak kullanılmadığı ve henüz belirlenemeyen bir dönemde üzerine binaların yapıldığı anlaşılmıştır.

Teras 1'in üstünü örten toprakların atılmasıyla kayalık eteğe yaslanan poligonal örgülü bir duvar ortaya çıkmıştır (Res. 5). Teras 2'de yapılan sondajlar ise burada en az üç odalı, yaklaşık 45x8 m. ölçüsünde bir binanın varlığını göstermiştir. Odalardan ikisi hemen hemen tamamen ortaya çıkmış olup bunlar aralarındaki bir merdiven ile birleşmektedir (Res. 6). Duvarlar 1 m. enindedir ve üzerlerinde çok kaliteli bir sıva taşır. Yerdeki döşeme, içinde küçük taş parçaları bulunduran bir tür betondan yapılmıştır (terrazzo). Odalardan birinde yazıtsız bir heykel altlığı bulunmuştur. Zeminde ele geçen seramikler Roma İmparatorluk Dönemi'ne aittir; bina Selçuklu Dönemi'nde yeniden kullanılmıştır. Bu büyük binanın hangi amaçla kullanıldığı henüz anlaşılamamıştır. Ancak varlığı bile sunakla ilgili görüşümüzü değiştirmeye yeterlidir. Terasların bu şekilde düzenlenmiş olması aslında üç tapınağın değerlerini ortaya koymayı amaçlar. Yine muhtemelen, sunaklarda yapılan ayinlerdeki ayin alaylarıyla da ilgili olmalıdır. Gelecek yıl bu alanın kazısını bitirerek, çalışmamızı tapınakların kuzey terasına doğru genişletmeyi planlamaktayız.

Res. 4 Arruntii Anıtı

Fig. 4 Arruntii Monument

Excavations at the East Terrace

Within the frame of the project to uncover the site's ancient topography, a series of soundings were dug on the terraces to the east, above the temples. Examination of the rocky foot showed this area not only served as a quarry, but also buildings were built there at an unknown time.

When the earth covering on Terrace 1 was removed, a polygonal wall, resting on the rocky foot, was exposed (Fig. 5). Soundings on Terrace 2 showed a building here, measuring 45x8 m. and comprising a minimum of three rooms. Two of the rooms have already been exposed and it was seen that they were interconnected with a stairway (Fig. 6). The walls are 1 m. wide and have a high quality plaster on them. The flooring is a type of concrete containing small stones (terrazzo). One of the rooms contained a plain statue base. Potsherds uncovered on the floor are from the Roman Imperial period. The building was re-used in the Seljuk period. The function of this large building is still not known, but even its existence can change our opinion of the altar. The arrangement of the terraces was positioned to reveal the architectural values of the three temples. Possibly it was also related with the ritual processions. Excavations will be completed here, and then extended towards the north terrace.

d. Work at the Storehouse: S. Elaigne and S. Lemaître began the study of potsherds. I. Bertrand studied metallic objects uncovered at the altar. According to first observations, items of copper alloy were produced from scrap during late antiquity. Large bronze statues were cut into pieces and reused for producing sheet metal, spearheads etc.

Numerous glass finds were uncovered in the excavations since 1962, and were studied by S. Baybo within the frame of a Roman period publication project.

e. Cleaning and Maintenance Work: Temples, nymphaeum and theater were cleaned and the excavation house was maintained and repaired.

Res. 5 Poligonal duvar
Fig. 5 Polygonal wall

d. Depo Çalışmaları: S. Elaigne ve S. Lemaître seramikleri incelemeye başlamıştır. I. Bertrand, sunakta bulunan madeni eserleri çalışmaktadır. İlk gözlemlere göre, bakır alaşım eserlerin sistemli olarak geç Antik Dönem boyunca eski, hurda eşyalardan üretildiği anlaşılmıştır. Büyük bronz heykeller küçük parçalara bölünmüş, bunlardan sac, mızrak uçları v.b. üretilmiştir.

1962'den beri sürdürülen arkeolojik kazılarda çok sayıda cam buluntu ele geçmiştir. Bu malzeme de Roma Dönemi eserlerini kapsayan yayın projesi kapsamında S. Baybo tarafından incelenmektedir.

e. Temizlik ve Bakım, Çalışmaları: Sitte tapınaklar, nymphaeion ve tiyatrodaki bazı temizlik çalışmaları ile kazı evlerinin bakım ve onarımları gerçekleştirilmiştir.

f. Diğer Çalışmalar: Restoratör S. İlhan, erken Roma İmparatorluk Dönemi'nden kalma boğa başları ve çelenklerle süslü, hızla bozulmakta olan bir altlığı sunağın sular altında kalan revağından çıkarılması için araştırmalara başlamıştır.

4 Ağustos'ta 2010'da Muğla Valiliği tarafından düzenlenen ve bu bölgede faaliyet gösteren yerli ve yabancı kazı başkanlarının katıldığı bir kolokyumda Letoon'da yapılan çalışmalarımız takdim edilmiştir.

Res. 6 Doğu terastaki kazılar
Fig. 6 Excavations at the east terrace

f. Other Work: Restorer S. İlhan searched for a way to save a Roman Imperial period base with bull heads and garlands, It was rapidly deteriorating in the flooded portico of the altar.

We presented our work at a colloquium for the Governorate of Muğla, organized and attended by the Turkish and foreign excavation heads working in the region on August 4th.